

[Documents de treball 21

[Cònic: Llengua i legislació

Dr. Davyth A. Hicks

2005

An lavar coth yu lavar guir,

L'antic refrany és un
refrany de veritat,

Bedh darn never, dhan tavaz re hir,

massa llarga una
llengua, massa curta
una mà,

Mes den heb dawaz a gollaz i dir.

Però l'home sense una
llengua ha perdut el seu
país.

Proverbi tradicional còrnic

“Odio el còrnic. Odio la seva llengua empenyadora sobre la qual fan tantes històries. Odio el seu menjar estranger –com ara una crema amb grumolls– que fa que el lloc faci pudor, i odio les seves nècies peticions perquè se'ls tracti com una nació.”

Giles Coren, periodista, The (English) Times, 13 d'agost de 1999.

WORKING PAPERS

Mercator (www.mercator-central.org) és un programa de recerca i un servei d'informació i documentació en l'àmbit de les llengües minoritzades d'Europa, desenvolupat conjuntament per tres centres que cobreixen aspectes diferents: educació, mitjans de comunicació i drets lingüístics i legislació.

Els *Documents de Treball Mercator-Legislació* pretenen posar a disposició dels usuaris de la xarxa Mercator una sèrie de treballs de recerca en curs i d'articles de petit format dins la temàtica dels drets, legislació i política lingüística, amb un èmfasi especial en l'ús de les llengües minoritzades a les esferes de domini públic.

Edita

CIEMEN (Centre Internacional Escarré per a les Minories Ètniques i les Nacions)
Rocafort 242, bis
08029 BARCELONA
(CATALUNYA)
Tel. (+34.93) 444 38 00
Fax (+34.93) 444 38 09
mercator@ciemen.org
www.ciemen.org/mercator

Edició

Equip del Programa Mercator-Legislació:
Aureli Argemí
Alexia Bos
Oriol Ampuero
Gina Oller
Sandra Negre
Ferran Ventura
Ferran Royo

Nota

La correspondència s'ha d'enviar a l'adreça del CIEMEN. Podeu fer-hi arribar, per correu -postal o electrònic- o fax, tots els documents que, segons el vostre criteri, haurien de formar part d'aquesta publicació.

El CIEMEN no fa necessàriament seves les opinions, els criteris i la terminologia exposats en les diverses col·laboracions.

ISSN 1133-3930

© Dr. Davyth A. Hicks 2005
Traducció al català: Beatriu Krayenbühl i Gusi

Amb el suport de:

[Còrnic: Llengua i legislació

Dr. Davyth A. Hicks
Redactor en cap d'Eurolang

Índex

1. Introducció	5
2. Història del còrnic i del Regne Unit	6
2.1. Davallada	10
2.1.1. La Guerra del Devocionari	11
2.1.2. Relacions amb els bretons	12
2.1.3. Tancament de centres d'estudi	13
2.1.4. La Bíblia no es va traduir al còrnic	14
2.1.5. 1560, la Bíblia no es tradueix al còrnic	14
2.1.6. El creixement de les ciutats i del comerç reforça la parla anglesa a l'oest de Cornualla	14
2.2. La Guerra dels Pobles de Gran Bretanya	14
2.3. 1650-1750 L'Escola Newlyn (Newlyn School)	15
2.4. L'era moderna	16
2.5. 1750 – Començaments del segle XIX	17
2.6. Revifalla i regeneració al segle XX	18
3. Llengua i legislació	20
3.1. Les lleis i la llengua gal·lesa	21
3.2. Gaèlic escocès	22
3.3. El còrnic i la legislació	22
4. Implementació de la legislació	25
4.1. CELRM	25
4.1.1. Primera Part	26
4.1.2. Segona Part, article 7	27
4.2. Convenció-Marc per a la Protecció de les Minories Nacionals	32
4.3. Finançament	34
5. Conclusions	35
6. Bibliografia	36
7. Enllaços	39

1. Introducció

El Kernewek (còrnic) és una llengua p-cèltica que pertany al mateix subgrup que el bretó i el gal·lès. Es parla a Cornualla on es calcula que hi ha uns 3.500 semiparlants, però només unes 400 persones que el parlin amb una fluïdesa total. Després de prosperar en l'Edat Mitjana, va davallar de forma força aguda al començament de l'Era Moderna després d'una sèrie d'insurreccions sense èxit contra l'Estat anglès centralista al qual Cornualla estava sotmès.

Durant el segle XIX, el còrnic semblava haver caigut en desús com a llengua parlada a totes les comunitats de Cornualla, i la transmissió intergeneracional també semblava haver-se aturat. Tanmateix, això es veu contrarestat per l'evidència de l'existència de parlants individuals com ara John Davey de Zennor, que es va morir el 1890. Abans d'això, els investigadors ja havien observat en els segles XVII i XVIII una davallada en la utilització del còrnic; aleshores, la llengua es va començar a estudiar i es van començar a recollir dades. A finals del segle XIX i començament del XX, la llengua es va revifar i en els anys cinquanta del segle XX es va reintroduir una certa transmissió intergeneracional.

El còrnic va ser reconegut oficialment pel Regne Unit l'any 2002, tot incloent-lo en la Carta Europea de les Llengües Regionals o Minoritàries en el nivell de la Segona Part. L'any 2005, el còrnic va rebre fons del govern britànic per a un desenvolupament més important per tal que s'equiparés al finançament de l'Objectiu 1 d'Europa. Esperem que ara es prendran mesures per situar la llengua en una posició sòlida, per augmentar el nombre dels seus parlants, per incrementar la proporció de la transmissió intergeneracional, per crear un ensenyament en còrnic i poder presenciar la seva utilització creixent en totes les esferes lingüístiques.

Aquest article estudiarà a fons la història de la llengua i la seva relació amb l'Estat emergent anglès i després britànic, la seva davallada i revifalla, i l'efecte de la legislació sobre la seva regeneració.

2. Història del còrnic i del Regne Unit

El Kernewek (còrnic) pertany al grup de les llengües p-cèltiques incloent el bretó i el gal.lès. El còrnic va evolucionar a partir del bretó primitiu que es parlava arreu de l'illa excepte en la part situada més al nord on es parlava el picte.

A començaments de l'Edat Mitjana, després de la conquesta del sud-est de la Gran Bretanya pels anglosaxons, va sorgir el regne britànic de Dumnonia que controlava tot el sud-oest del territori. Durant gairebé 300 anys, Dumnonia va romandre relativament intacte amb una frontera que afrontava aproximadament amb les fronteres orientals de Dorset i Somerset. Tanmateix, en els anys 800, el regne anglès de Wessex es va estendre encara més cap a l'oest després d'una sèrie de batalles, algunes guanyades pels britànics i algunes pels anglesos, però que finalment van reduir l'Estat independent britànic al territori de Cornualla l'any 936, quan van ser expulsats d'Exeter (possiblement l'antiga capital britànica) i la resta del Devon a Cornualla. La frontera de Cornualla i Anglaterra es va fixar en el riu Tamar, on ha romàs des d'aleshores.

Basant-nos en l'evidència toponímica, els anglesos es van establir bastant densament en l'àrea que havia d'esdevenir el Devon. Tanmateix, els noms dels llocs ens indiquen una frontera toponímica distinta entre l'anglès i el còrnic que es situa al llarg del Tamar, la frontera actual entre Cornualla i Anglaterra, excepte en aquella part de Cornualla entre el riu Ottery i el Tamar on hi ha també una concentració de topònims anglesos. També hi ha un grup de noms bretons al nord del Devon, la qual cosa suggereix que la parla còrnica pot haver sobreviscut durant més temps en aquesta zona.

El còrnic i el gal.lès van evolucionar gradualment com a llengües separades; però podria ser que el còrnic continués essent mútuament intel.ligible amb el gal.lès fins l'any 1100 aproximadament. Mentre que, pel que fa al bretó, directament descendent del còrnic, va seguir essent mútuament intel.ligible ben bé fins l'any 1500 aproximadament. La gran majoria de les persones que es van establir a Bretanya provenien de Cornualla i Dumnonia, tal com es pot veure clarament en la toponímia bretona i la proximitat de la llengua.

La progressió de Wessex també pot haver produït alguns moviments de població des de les àrees de Dorset i Devon mar enllà vers la Bretanya, però això ja havia començat abans que existís cap amenaça de l'expansió territorial saxona. Això es reflecteix en la manera planificada, que podem verificar en el registre onomàstic, en què la Bretanya va ser poblada pel bretons. A la Bretanya, la llengua britànica ha sobreviscut fins avui en el bretó. Els noms dels llocs i de les àrees reflecteixen literalment els de Cornualla¹, i les llengües van romandre mútuament intel·ligibles fins el segle XVI, en gran part com succeeix amb l'anglès britànic i l'anglès americà actualment. Els vincles comercials i l'intercanvi d'unes poblacions que tenien llengües relacionades entre si va prosseguir entre Cornualla i la Bretanya des del segle V fins el segle XVI, i en alguns llocs fins i tot fins a èpoques recents.

L'annexió de Cornualla al regne emergent d'Anglaterra ha estat un procés llarguíssim i avui encara polèmic. Hi ha dues escoles de pensament, una que argumenta que Cornualla va ser completament absorbida per Anglaterra, i una altra que argumenta que Cornualla mai ha format part d'Anglaterra i que les lleis fetes per l'Estat anglès en l'Edat Mitjana, i reconfirmades més recentment², donen suport a l'argument que afirma que Cornualla és un país autònom.

Durant l'Edat Mitjana, Cornualla va ser reconegut com una província separada, anomenada Gal·les Occidental (West Wales) en alguns mapes, amb el seu propi estatus i títol subordinat a la corona anglesa, i amb la seva pròpia diòcesi.

La designació de Cornualla com un ducat amb el seu títol de duc atribuït al primer fill i hereu dels reis anglesos, la qual cosa continua essent

¹ Per exemple, *Kerne* (bretó), *Kernow* (còrnic).

² Per exemple, el 1856, el judici en el qual Sir George Harrison va defensar amb èxit que el Ducat gaudia dels drets i les prerrogatives d'un Comtat Palatí i que el Duc tenia uns drets sobre tot el territori de Cornualla propis d'un rei. Durant el litigi, el Procurador General (Attorney General) del Ducat de Cornualla va declarar: "Una anàlisi curosa de la Tercera Carta [de 1338] mostra que tots els altres drets de la Corona van ser transferits al Duc. Per tant, la Corona d'Anglaterra s'ha despulat de qualsevol resta d'autoritat sobirana i de domini territorial dels quals hagués gaudit anteriorment a Cornualla". A més, el 1971, l'Informe Kilbrandon sobre la Constitució Britànica recomanava que, quan es referissin a Cornualla, les fonts oficials haurien de citar el Ducat i no pas el "Comtat". Això va ser suggerit en reconeixement a la seva posició constitucional.

així actualment, reflectia la manera com la corona anglesa va tractar Gal·les més endavant, després que el rei gal·lès, Llewellyn Olaf, fos assassinat per les forces angleses. En el cas de Gal·les, va esdevenir un principat tot conferint al primer fill dels reis anglesos el títol de Príncep de Gal·les i Duc de Cornualla. Avui, els que defensen el Dret Stannary (Stannary Law; stannary, del llatí stannum, estany; designa un sistema legal exclusiu dels celtes de Cornualla que prové de les eres preanglesa i precristiana) argumenten que el Duc de Cornualla és cap d'Estat.

Segons el Parlament Stannary, han existit disposicions constitucionals que van tenir el seu origen en les disposicions de 1198 i 1201 que separaven els interessos pel que feia a l'estany dels còrnics i del Devon i que van anar evolucionant vers un parlament separat per a Cornualla tot mantenint el dret consuetudinari còrnic. Des del 1337, les Cartes Ducals (Duchy Charters) van significar que Cornualla era una ducat reial "gairebé sobirà" en l'últim període medieval.

A més, si hom accepta l'argument que afirma que va existir una senyoria reial anglesa a Cornualla en l'Edat Mitjana, això només va succeir durant un breu període. L'adveniment de la monarquia normanda va significar que la llengua anglesa es va deixar de banda en els nivells oficials més alts i va ser substituïda pel francès normand. A Cornualla, l'efecte lingüístic va confinar la utilització de l'anglès, mentre que la majoria parlava el còrnic i un govern llunyà parlava el francès normand, i tots escrivien en llatí.

El còrnic es va desenvolupar durant l'Edat Mitjana i això es pot verificar en la literatura existent com ara els autosacramentals i les vides dels sants. Als autosacramentals que es representaven als plenys an gwary (llocs de representació teatral) hi assistien milers de persones. Empraven temes bíblics i sovint es feien servir per comentar la política del moment.

Aquests processos van funcionar per garantir que la llengua còrnica es desenvolupava en una comunitat lingüística viva. La llengua va actuar durant tota l'Edat Mitjana com la llengua majoritària per a tots els objectius econòmics i socials en la vida i la societat de Cornualla. Aquest va ser segurament el cas en el decurs dels primers períodes i dels períodes intermedis fins a finals de l'Edat Mitjana. Alhora, es va veure renovada i reforçada mitjançant una indústria i un comerç intensos amb una Bretanya encara independent i la instal·lació de

bretons a Cornualla, que van arribar a constituir un 10% de la població, tot parlant bàsicament la mateixa llengua i assimilant-se a la comunitat còrnica³.

La situació es va transformar ràpidament amb els canvis polítics i econòmics transcendentals que van tenir lloc a partir de finals del període medieval. L'evidència toponímica suggereix que el canvi lingüístic del còrnica a l'anglès es va estendre a través de Cornualla aproximadament de l'est a l'oest a partir d'aquest període, malgrat que la llengua va sobreviure en bosses a l'est i al centre de Cornualla.

La quantitat de parlants del còrnica Durant aquest període ha sigut avaluada pel Dr. Ken George a partir de diverses fonts⁴. Considera que el nombre de parlants coincideix més o menys amb la població entre el Cens de Domesday de 1086 i començaments del segle XIII, amb unes xifres estimades entre 15.000-20.000. El creixement va prosseguir amb una certa divergència del total de la població fins a un possible punt màxim de 38.000 el 1300 (aproximadament un 73% de la població total de Cornualla en aquella època), abans del canvi enorme com a conseqüència de la Pesta en els anys quaranta del segle XIV. El Dr. George estima que el nombre dels parlants del còrnica es va mantenir a l'entorn de 33.000 entre mitjan segle XIV fins a mitjan segle XVI per comparació a un context en el qual la població total còrnica va augmentar substancialment⁵.

La riquesa de Cornualla, especialment el seu estany, va reforçar la seva autonomia política. L'estany era regulat pel Parlament Stannary que feia un paper legislatiu molt important i independent a Cornualla. Això va originar certa estabilitat a Cornualla i també en la seva llengua. Podem trobar certes evidències que demostren que en certa mesura la llengua es va restablir de nou a l'est.

En el decurs d'aquest període, Cornualla i Anglaterra eren considerades per la major part d'Europa com a nacions separades, la qual cosa es demostrava clarament en el fet que el nom de Cornualla es trobava a la major part

³ Vegeu L. Fleuriot, Bréton et Cornique à la fin du Moyen Âge.

⁴ Vegeu Kenneth J. George (1986).

⁵ Vegeu els mapes i gràfics del Dr. George sobre la seva valoració de la davallada de la llengua a <http://www.cornwall.gov.uk/index.cfm?articleid=8541>

de llengües europees i en els comentaris de diversos ambaixadors i emissaris.

Alguns mapes de l'època mostren els dos països com a diferents, com podem veure per exemple en el Mapa Mundi de la catedral de Hereford.

Tanmateix, hi va haver una rebel·lió molt important l'any 1497 degut al tema del control central del comerç de l'estany; les Cartes del Stannary van ser confiscades i el govern Stannary va ser suspès, tot això en oposició a un context general de centralització dels Tudor a Anglaterra i d'expansió a l'estranger. La rebel·lió de 1497 va comportar una marxa vers Londres encapçalada per Mighal An Gof des de St Keverne i Thomas Flamank des de Bodmin. Però l'exèrcit còrnic va ser derrotat i els líders van ser penjats, ofegats i esquarterats.

La Carta de Perdó (Charter of Pardon) de 1508 va constituir un tractat ofert als còrnics després de 1497 que indicava que els governants anglesos miraven de reconciliar-se amb els còrnics. La Carta afirma que "Cap Llei o Estatut [de Westminster] tindrà cap efecte sobre els Stannaries sense l'aprovació i el consentiment dels vint-i-quatre stannators (membres del Parlament de Cornualla)." Per tant, la Carta ampliava el poder del Parlament Stannary còrnic tot assegurant-li l'autoritat per bloquejar lleis reials per tal que no entressin en vigor a Cornualla. Això li va conferir el poder de vetar qualsevol llei del Parlament de Westminster i garantia que Westminster no pogués dissoldre el parlament còrnic.

2.1. Davallada

La Reforma va marcar el començament de la davallada del còrnic. Els efectes generals de la Reforma han estat considerats com la causa principal de la davallada del còrnic que va marcar el final d'una era, una era en la qual el còrnic s'havia anat desenvolupant. Sis factors principals han estat identificats com a iniciadors de la davallada:

1. La Guerra del Devocionari (Prayer Book War), i el subseqüent "terror blanc", va ser una de les primeres causes de la davallada del còrnic atès que van morir 6.000 còrnics, una tercera part de la població masculina

que parlava aquesta llengua. El còrnic va ser estigmatitzat com una llengua “endarrerida” i una llengua de catòlics potencialment lleials als enemics d’Anglaterra.

2. Relacions amb els bretons. Els vincles tradicionals amb la Bretanya es van veure greument reduïts després de la Guerra del Devocionari de 1549, i l’any 1532 la Bretanya va ser annexionada per França.

3. El College de Glasney i altres centres d’estudi que es trobaven en monestirs com ara Crantock i que havien estat la font literària principal en còrnic van ser prohibits l’any 1545.

4. L’anglès es va introduir en els serveis religiosos l’any 1549.

5. La Bíblia no es va traduir al còrnic.

6. El creixement de les ciutats i del comerç va presenciar l’expansió de l’anglès al centre i l’oest de Cornualla, i la seva utilització es va estendre més enllà de la petita noblesa.

2.1.1. La Guerra del Devocionari

L’any 1549, la Guerra o “Rebel·lió del Devocionari” va tenir unes conseqüències desastroses per a la llengua còrnica, i tal com MacKinnon (2000) observa, la rebel·lió va tenir una “dimensió lingüística explícita”. L’escriptor J. Cornwall suggereix que “van lluitar per allò en què creien –religió i identitat racial–”. No hi ha haver cap possibilitat d’adaptació per al còrnic a diferència del que havia succeït després de la revolta de 1497. Els fets ens indiquen que la violència política impulsada per l’Estat va dur a una greu davallada en el nombre dels parlants del còrnic, i resistència o por per part dels supervivents còrnics de transmetre la llengua a la generació més jove.

Les revoltes van ser imitades més tard per les rebel·lions jacobines de 1715 i 1745 a Escòcia, on els highlanders (habitants de les zones muntanyoses d’Escòcia) que parlaven el gaèlic es van unir en nom de la dinastia dels Estuard; aquesta rebel·lió també va tenir unes conseqüències amb mesures molt severes contra la llengua i la cultura gaèliques.

Cornualla, amb la seva llengua i institucions separades, i la seva adhesió al catolicisme, va negar-se a acceptar el nou devocionari en anglès.

La missa que abans es feia en llatí ara havia de ser en anglès, però molts còrnics no entenien l'anglès.

Una declaració adreçada al rei deia que “No acceptarem el nou servei perquè no és altra cosa que un joc de Nadal. Tindrem el nostre antic servei de matines, missa, vespers i processó com fèiem abans; i nosaltres, els còrnics, atès que certs de nosaltres no entenen l'anglès, rebutgem completament el nou servei”.

Després que funcionaris del govern atraquessin esglésies a Cornualla va començar la rebel·lió. Encapçalada per Arundell, l'exèrcit va avançar i va assetjar Exeter. En les batalles subsegüents, uns 5.000 o 6.000 còrnics van ser assassinats, molts d'ells després d'haver estat fets presoners. Va ser la primera vegada que l'Estat anglès va emprar mercenaris estrangers (italians, alemanys i gal·lesos) en un assumpte suposadament “intern”.

S'ha calculat que la població de Cornualla en aquella època era aproximadament d'uns 40-50.000 individus, i que la major part dels que lluitaven provenia del centre i l'oest de Cornualla, la zona on es parlava el còrnic. Perdre fins a uns 6.000 homes d'una població masculina de prop de 22.000 representa més d'una tercera part de tota la població masculina –una generació sencera–. És probable que això fos un cop fort per a la llengua. La repressió del govern va continuar a Cornualla. Cornualla va ser posada sota la llei marcial anglesa, anomenada el “terror blanc”; alguns presoners van ser esquarterats públicament. Els dissidents còrnics van ser perseguits i capturats, els capellans còrnics van ser penjats dels campanars o cremats vius, tot això acompanyat de saqueigs i confiscació de terres.

2.1.2. Relacions amb els bretons

La Bretanya mateixa va perdre la seva independència l'any 1532. Tanmateix, al llarg de l'Edat Mitjana hi va haver un gran nombre de bretons que va viure a Cornualla, molts d'ells atrets pels seus salaris més alts. A partir dels registres tributaris de 1522-24, els bretons constituïen una minoria notable a

Cornualla, en algunes àrees arribant fins a un 10%. Fleuriot estimava que els bretons constituïen una sisena part de la població a Penwith⁶.

A més, les xifres referents al comerç presenten una interacció enorme amb la Bretanya. La Bretanya també es trobava a una distància de només un dia per mar; Londres estava a 300 milles, és a dir, calia una setmana per arribar-hi. Els comerciants bretons representaven un 47% del transport marítim a Fowey, un 47% a St. Ives, un 54% a Penzance, un 63% a Padstow i un 94% a Mounts Bay en el període 1498-99. Per comparació, el comerç bretó amb Plymouth al Devon només representava un 10%. Aquestes figures suggereixen que el comerç es devia efectuar en un còrnic i un bretó que aleshores eren mútuament intel·ligibles.

Aquesta xifra tan alta segur que va tenir un cert impacte en la llengua còrnica i pot explicar parcialment perquè el còrnic va sobreviure durant tant de temps i perquè en comunitats que prosperaven en la pesca i que tenien una tradició de relacions econòmiques amb la Bretanya. Actualment, els bretons, tot recordant aquest període, es refereixen a Cornualla com la seva sisena diòcesi. L'altra minoria notable que vivia a Cornualla eren els irlandesos, la qual cosa reflecteix de nou la importància i la rapidesa de les rutes marines per a la interacció econòmica i cultural. En els anys trenta del segle XVI, John Leland comentava que Padstow estava ple d'irlandesos i de bretons.

Amb la pèrdua de la independència de la Bretanya, els súbdits bretons en tant que catòlics i "francesos" van esdevenir uns enemics potencials del nou Estat protestant anglès que calia descoratjar.

2.1.3. Tancament de centres d'estudi.

El Glasney College, prop de Penryn, Falmouth, era un dels motors de la literatura còrnica. Amb el seu tancament forçós posterior a la dissolució dels monestirs durant el regnat d'Enric VIII, la producció literària com ara els autosacramentals i les vides dels sants es va veure reduïda. Altres col·legis (universitats) i monestirs també van ser clausurats i desposseïts dels seus béns

⁶ Vegeu Fleuriot, L.

mobles. És probable que una gran part de la literatura còrnica existent fos destruïda en aquell moment.

2.1.4. La Bíblia no es va traduir al còrnica.

2.1.5. 1560, la Bíblia no es tradueix al còrnica.

La nova església independent d'Anglaterra recomanava que l'ensenyament del catecisme en gal·lès i còrnica fos legal. Tanmateix, això només es va implementar en gal·lès, i es considera un factor clau que explica la supervivència del gal·lès. La Bíblia no va ser traduïda al còrnica. A partir de l'any 1560, els catecismes i sermons van ser permesos en còrnica en el supòsit que l'anglès no s'entengués, però aquestes mesures no van ser suficients per donar una base literària i religiosa a la llengua. Les versions còrniques del Parenostre, els Deu Manaments i el Credo dels Apòstols daten d'aquestes disposicions. Tanmateix, sense els pilars d'una Bíblia i un Missal en còrnica, la normalització de la llengua no va tenir lloc i, per tant, no es va transmetre un corpus literari sencer de còrnica d'aquest període. Sense un estàndard estabilitzador o de conservació, en les seves fases posteriors, la llengua va continuar desenvolupant una disparitat creixent de les seves expressions d'abans de la Reforma en els autosacramentals i la literatura religiosa. Però es van seguir representant els autosacramentals.

2.1.6. El creixement de les ciutats i del comerç reforça la parla anglesa a l'oest de Cornualla

També s'ha suggerit que la importància creixent de la mineria a Cornualla i el creixement de les ciutats va fer que l'anglès esdevingués la llengua del comerç i que els parlants anglesos de l'est de Cornualla emigressin a l'oest per esdevenir miners. Però l'evidència de l'existència del còrnica a la ciutat està il·lustrada en els noms còrnics dels carrers. Suggereix que un model urbà anglès versus un model rural còrnica potser no és la manera més adient de descriure la divisió en la utilització de la llengua.

2.2. La Guerra dels Pobles de Gran Bretanya (War of the Peoples of Britain) en els anys quaranta del segle XVII.

Prop de cent anys després de la Guerra de les Cinc Nacions (War of the Five Nations), les tropes còrniques van superar els parlamentaris sense patir cap desfeta fins al final, i malgrat que Cornualla va lluitar en el bàndol monàrquic, no es va permetre que cap tropa de la Corona entrés a Cornualla. El líder còrnic, Grenville, va ser empresonat per haver intentat consolidar un Estat còrnic separat. El còrnic va ser emprat com a llengua “secretada” durant la guerra.

Hom va sentir com els parlamentaris de Plymouth que havien estat assetjats es queixaven, l'any 1644, dient que “tenien un gran desig de venjança dels maleïts còrnics que són tan pagans com els gal·lesos ignorants que no coneixen cap religió ni cap Deu, però el Rei és més Déu en aquell país i a Gal·les”.

2.3. 1650-1750 L'Escola Newlyn (Newlyn School)

Un grup de persones cultes, en particular la família Boson, que vivia a Newlyn i a les seves rodalies, van presenciar la davallada del còrnic i van treballar per consignar les seves últimes fases. Van compilar cançons i histories, van escriure poemes, van traduir fragments d'escriures i s'escriuen en còrnic. Edward Lhuyd, el famós savi cèltic, va fer una visita de quatre mesos l'any 1701, va compilar tant com va poder i va publicar alguns dels seus descobriments l'any 1707 (per exemple, la història popular Dzhuan Tshei an Hwr, John of Chyannon). S'havia vinculat un estigma al còrnic; un dels escriptors, Nicholas Boson, va comentar que la seva mare havia prohibit que els servents li parlessin en còrnic. Una estratificació social com aquesta del còrnic va ser reflectida més tard per Lhuyd que va observar que el còrnic no era emprat per la petita noblesa excepte quan s'adreçava als servents.

Malgrat que amb la Reforma del segle XVI no van existir traduccions al còrnic del Missal i de la Bíblia, el còrnic s'emprava en els serveis a l'església per al Parenostre, el Credo i el sermó. A finals del segle XVII, aquestes utilitzacions van desaparèixer. Els últims llocs on es va emprar el còrnic van ser Landewednack al Lizard fins el 1667, i Towednack al Penwith Occidental fins el 1678. Al segle XVII, George va considerar que el nombre de parlants de còrnic havia passat de 14.000 a mig segle a uns 5.000 aproximadament al final.

2.4. L'era moderna

Quan Cornualla va entrar en l'era moderna, econòmicament parlant, l'estany i el coure van esdevenir els productes més importants. La Revolució Industrial va començar a Cornualla en forma de mètodes de producció, com ara el pas de rentar l'estany a una mineria profunda de roca dura, desenvolupada per fer front a les demandes del nou imperi anglès veí. Les màquines de vapor van ser inventades originalment a Cornualla per bombejar l'aigua de les mines i després per al seu transport. La llengua còrnica va acabar contribuint molt a la terminologia de la mineria del metall i de roca dura, atès que aquesta era l'àrea capdavantera del seu desenvolupament a nivell mundial. El lema còrnic era "peix, estany i coure".

2.5. 1750 – Començaments del segle XIX.

El parlants del còrnic eren tan pocs que l'any 1758 Borlase va escriure que la llengua havia "deixat d'existir del tot, de manera que no era emprada enlloc en una conversa". Tanmateix, si s'hagués aventurat a anar tan sols a unes sis milles de casa seva a Ludgvan, encara podria haver sentit parlar còrnic. Això és el que li va passar a un antiquari anglès, Daines Barrington, que va "descobrir" una sèrie de parlants còrnics a Mousehole, en particular la Dolly Pentreath (morta el 1777), a la qual es va qualificar erròniament com l'última parlant nativa tradicional.

La van sobreviure una sèrie de parlants, com ara per exemple, William Bodinar que l'any 1776 escrivia, "Nag es moye vel pager po pemp en dreau nye ell clapia Cornoack leben, poble coath pager egance blouth, Cornoack ewe all neceaves gen poble younk." ("Actualment, no queden més que quatre o cinc en el nostre poble que puguin parlar el còrnic, gent gran de vuitanta anys, la gent jove es va oblidant del còrnic.")

Bodinar va morir el 1789. En el decurs del segle XIX, es van poder reunir proves de parlants i persones que coneixien algunes paraules o frases en còrnic. Per exemple, John Davey, que també va ser conegut com l'últim parlant natiu del còrnic, va morir el 1890.

En el segle XIX, el còrnic no era la llengua usual de cada dia emprada a dins i fora de casa per les persones que havien après la llengua dels seus pares com a llengua materna. Però tal com Murdoch va comentar (1993): "En aquella època estava caient en desús, els estudiosos i les persones interessades en les coses antigues ja estaven començant a mostrar-hi un cert interès, o en preservaven els residus que podien. El coneixement de la llengua mai va desaparèixer del tot."

Les àrees en les quals s'emprava el còrnic durant aquest període incloïen recitar el Credo i el Parenostre, i per comptar, especialment per al peix en llocs com ara Mousehole, Newlyn i St Ives, amb exemples que es poden demostrar ben entrat el segle XX.

Mackinnon (2000) ha comentat que, sociològicament, es pot considerar que la llengua va conservar una importància en la vida espiritual –i, instrumentalment, per mantenir el control de les transaccions en l'esfera nativa–. Els primers compiladors i les persones interessades en revifar la llengua van comunicar els noms i els llocs de persones que eren capaces de produir exemples de còrnic transmès tradicionalment –alguns fins i tot eren 'semiparlants' capaços de comprendre la llengua en la seva joventut a finals del segle XVIII i començament del XIX."

Pel que fa a la supervivència del còrnic, MacKinnon (2000) comenta: "El coneixement del còrnic no va desaparèixer amb la mort dels últims parlants nadius. El seu coneixement i el seu foment, però, es van mantenir durant més d'un segle per altres mitjans. Les paraules, frases i formularis en còrnic van ser transmesos oralment per simples treballadors còrnics, i els estudis de la llengua còrnica van progressar mercès a una sèrie d'investigadors acadèmics."

Alhora que la llengua anava desapareixent, Cornualla també va començar a trontollar. Malgrat que la revolució industrial ja havia començat a Cornualla, la centralització creixent i la inestabilitat dels preus del coure i l'estany van dur a l'empobriment de Cornualla. Els Stannaries havien perdut la seva preeminència i el Parlament Stannary va ser abolit el 1752 per Thomas Pitt de Boconnoc, Lord Protector (Lord Warden) dels Stannaries de Cornualla. El 1888 es va establir la Diputació Provincial ("County" Council); Cornualla va esdevenir un comtat d'Anglaterra, però sense que cap consulta ni cap Acta d'Unió (Act of Union).

Els Stannaries i els 44 membres del parlament que fins aleshores havien representat l'adaptació d'Anglaterra al status particular de Cornualla van ser arraconats.

Des de finals del segle XIX i un cop en el segle XX, l'economia còrnica va davallar. Els còrnics van emigrar arreu del món, als Estats Units, a Sud-àfrica i Austràlia. L'any 1860 hi va haver una Gran Emigració, durant la qual una quantitat de gent de Cornualla més gran que d'Anglaterra i Gal·les junts va emigrar. Hi havia tants miners de Cornualla que treballaven fora que es deia que hom podia trobar un "Cosí Jack" ("Cousin Jack") al fons de qualsevol forat del món. Molts enviaven els seus guanys a Cornualla per ajudar les seves famílies. Per exemple, molts australians poden remuntar les seves arrels fins a Cornualla, on avui prosperen diverses societats còrniques.

2.6. Revifalla i regeneració al segle XX

Quan el còrnica va arribar al segle XX, Nance, una figura clau de la revifalla lingüística, va observar fins a quin punt es tractava d'una "successió apostòlica". Per a la futura planificació lingüística va ser cabdal des de la feina de Lhuyd, l'Escola Newlyn, Gwavas i Tonkin, fins a la de Henry Jenner i Nance al començament del segle XX, que assenyalava que s'havia assolit un estadi 8 de la Graded Intergenerational Disruption Scale-GIDS (Escala Graduada d'Interrupció Intergeneracional) de Fishman (1991, 88). El corpus lingüístic s'havia reunit en gran part i en alguns casos a partir dels propis parlants així com a partir dels primers textos moderns⁷.

El segle XX va ser testimoni d'un creixement constant de la llengua, però aquest creixement estava molt més allunyat d'allò que les primeres persones interessades en revifar la llengua havien esperat. Trobem una raó d'això en el monolingüisme institucionalitzat de l'Estat britànic que durant la major part del segle XX va dificultar l'ensenyament de qualsevol llengua cèltica; per exemple, l'ensenyament del còrnica depenia de les classes voluntàries del vespre. El gal·lès, que ja comptava amb una comunitat lingüística forta, va progressar en els anys seixanta del segle XX i va ser testimoni del primer increment en el nombre dels

⁷ Estadi 8 en l'Escala de GIDS, en la qual, tot parafrasejant Fishman (1991), "la major part dels usuaris rudimentaris del còrnica eren persones grans socialment aïllades, i s'ha d'aconseguir reagrupar el còrnica de les seves boques i records i ensenyar-lo als adults".

seus parlants en els anys noranta del segle XX. Però això era força inferior a un pic que situem al voltant del 1900 en què la majoria de Gal·les parlava el gal·lès. De forma similar, pel que fa al gaèlic escocès, per bé que s'han fet certs progressos en l'educació, aquest ha vist com el seu nombre de parlants es reduïa fortament respecte al 1900: el cens més recent de 2001 només indica una estabilització en aquesta davallada.

Fins ara, l'ensenyament del còrnic ha estat relegat a les classes voluntàries del vespre. Els professors de llengua gairebé sempre han de proporcionar tot el material del curs, ensenyar a casa seva i alhora conservar un lloc de treball i mantenir una família. En una conversa, diferents professors han expressat la seva exasperació per la manca d'oferta per part de l'Estat de qualsevol mena d'integració en la infraestructura pública d'ensenyament. Els planificadors lingüístics tenen clar que, en una estratègia de regeneració impulsada per l'ensenyament, tenir una infraestructura és bàsic. Això requereix material didàctic, formació dels professors, cursos de còrnic com a segona llengua i cursos i escoles en còrnic. Això segueix mancant absolutament. Naturalment, si considerem l'absoluta manca de recursos i l'hostilitat encoberta de l'Estat envers la llengua, és remarcable que el còrnic encara vagi tan bé.

La manera en què el còrnic ha crescut des de les seves arrels populars i des de la societat civil constitueix la seva força i tanmateix posa de relleu la paciència dels activistes, professors i parlants. Tanmateix, una mica de suport estatal durant la segona meitat del segle XX hauria resultat en un creixement exponencial del nombre de parlants.

A més de l'hostilitat exterior, el moviment còrnic ha hagut de fer front als seus propis dilemes amb la divisió tripartita dels anys vuitanta del segle XX respecte a l'ortografia⁸. Per bé que no hi ha prou espai per discutir això aquí i que això es pot analitzar en profunditat a partir d'altres fonts, cal dir que un error estratègic clau ha estat l'èmfasi excessiu que s'ha posat en l'ortografia a expenses de la regeneració i creació de nous parlants. Idealment, el debat sobre l'ortografia s'hauria d'haver dut a terme al mateix temps, i s'hauria hagut de donar preeminència als esforços de regeneració, com s'ha fet amb altres llengües.

⁸ El debat sobre l'ortografia s'ha descrit en diversos números de *Cornish Studies*. Per exemple, Williams (1996), George (1995), Mills (1999), Kennedy (2002) i Deacon (1996).

Algunes reunions recents que han tingut lloc el 2005 semblen voler que aquesta estratègia fructifiqui. Aquest acord, acompanyat d'una crida a favor d'un estàndard de treball el juliol de 2005, està actuant per produir un estàndard acordat basat en el consens, el qual serà necessari per tal de produir material didàctic i cursos, mentre que qualsevol de les altres discussions sobre l'ortografia es va resolent amb acords. I a l'inrevés, segons la recerca de MacKinnon, els grups lingüístics consideren que el debat sobre l'ortografia és útil simplement perquè ha produït una recerca a fons.

Mackinnon (2000) comenta que: "Les varietats del còrnic actual revifat poden estar vinculades a dialectes, formades de manera prou interessant no pas sobre unes bases geogràfiques i socials, sinó segons les preferències, les necessitats i les lleialtats dels estudiants". I afegeix que: "El camí cap endavant es troba en els parlants, estudiants i usuaris mateixos del còrnic."

Amb l'arribada del finançament específic per a projectes lingüístics el 2005 ara ja es poden emprendre mesures considerables per a la regeneració lingüística.

3. Estatus lingüístic i legislació al Regne Unit

El Regne Unit com a tal no té una llengua oficial. L'anglès és de facto la llengua oficial però no de iure. L'anglès va esdevenir la llengua predominant alhora que l'Estat anglès s'estenia mitjançant les seves conquestes pels territoris celtes de Gran Bretanya incloent Dumnonia, que més tard esdevindria Cornualla, per Gal·les i més tard per Escòcia. Després del període normand, el que va succeir és que l'anglès es feia servir en qualsevol esfera administrativa. Al segle XVIII, l'Estat britànic establert es va anomenar Reialme de la Gran Bretanya. L'Acta d'Unió de 1800 va annexionar Irlanda per formar el Regne Unit de la Gran Bretanya i Irlanda.

Per bé que Anglaterra mai va fer que l'anglès esdevingués oficial, no va ser inusual que prenguéssin mesures estrictes de planificació lingüística, primer contra el gal·lès en les anomenades actes d'unió, o més acuradament, lleis d'annexió i colonització, i després contra el gaèlic escocès i l'irlandès.

3.1. Les lleis i la llengua gal·lesa

Un exemple que hom esmenta sovint pel que fa a l'Acta d'annexió de Gal·les és una clàusula de la Llei de 1536 (27 Enric VIII, c. 26) per prohibir la llengua gal·lesa en l'ús oficial, tot substituint-la per l'anglès. La llei es refereix a la llengua gal·lesa de la forma següent: "la gent del mateix domini té i fa servir una parla que no està conforme amb la llengua materna natural que s'empra en aquest Reialme", i tot seguit declara la intenció "d'extirpar completament totes les utilitzacions i hàbits singulars molt negatius" que pertanyen a Gal·les.

L'anglès va esdevenir l'única llengua dels tribunals, i les persones que empraven el gal·lès no eren contractades per a cap càrrec oficial a Gal·les. Un efecte de la clàusula lingüística va ser posar les bases per crear una classe dominant profundament anglesa de petita noblesa terratinent a Gal·les, la qual cosa va tenir moltes conseqüències en el futur.

Les parts de la Llei de 1536 que estan relacionades amb la llengua només van ser rebutjades formalment l'any 1993 mitjançant la Llei de la Llengua Gal·lesa. Administrativament, Gal·les havia estat totalment absorbit a Anglaterra i s'havia vist reduït a una principat, de la mateixa manera que Cornualla havia estat subsumida i convertida en un ducat.

3.2. Gaèlic escocès

De la mateixa manera, la planificació lingüística proanglesa i antigaèlica també va tenir lloc a Escòcia. L'oposició al gaèlic ha estat descrita com una sèrie de fases successives de persecució que van començar després de l'oposició i la pèrdua de la Senyoria de les Illes (Lordship of the Isles) en el període medieval, amb la reforma de 1560 i un llarg període d'atacs sectaris, especialment evident en els Estatuts de Iona de 1609 en què els lairds (terratinents escocesos) dels Highlands es van veure forçats a signar. Els Estatuts de Iona de 1609 van decretar que els pares havien d'enviar a l'escola als Lowlands els seus fills més grans que "they may be found able sufficientlie to speik, reid, and wryte Inglishe" ("hom sàpiga que puguin parlar, llegir i escriure prou l'anglès"). La Llei més explícita de 1616 encara anava més enllà, assignant com a mandat que "the vulgar Inglishe toung be universallie plantit, and the Irishe [i.e. Gaelic] language, whilk is one of the cheif and principall causis of the continewance of barbaritie and incivillitie

amongis the inhabitantis of the His and Heylandis, may be abolisheit and removit" ("la llengua vulgar anglesa s'ha d'implantar universalment, i l'irlandès [és a dir, el gaèlic], atès que és una de les causes majors i principals del manteniment de la barbàrie i de la manca de civilització entre els habitants dels High i Heylands, s'ha d'abolir i extirpar").

Van seguir les Lleis d'Educació del Parlament Escocès de 1616, 1646 i 1696, mitjançant les quals l'anglès va esdevenir el mitjà d'ensenyament per als habitants dels Highlands, interpretades com una política per convertir els Highlands al protestantisme i fer que es parlés l'anglès, i finalment la creació de les escoles SSPCK el 1709 amb la seva intenció declarada d'eradicar la llengua gaèlica. L'entusiasme evident per aquesta feina d'allò que ha estat descrit per historiadors recents com un "genocidi cultural" va ser políticament avivat i aguditzat mitjançant l'explotació del moviment jacobita dels gaèlics i el seu suport als Estuard exiliats, culminant amb la desfeta de l'exèrcit del príncep Carles Estuard a Culloden Moor a les afores d'Inverness el 16 abril de 1746. Aquesta fase sectària que va encoratjar la il.legalització, per bé que no sempre explícitament, de la llengua, si més no certament de la cultura, va ser seguida d'una actitud més liberal a finals del segle XVIII; això es pot considerar com una fase inicialment "utilitària" que va des del 1760 aproximadament fins el 1872 quan el gaèlic es va beneficiar de l'abandonament de la Il.lustració Europea, a la qual va succeir una fase d'oposició burocràtica a partir del 1872 i la Llei d'Educació Escocesa, en la qual "educació", i d'això és pot deduir progrés, era sinònim de llengua anglesa.

L'any 2005, després de la reinstauració del Parlament Escocès, la Llei de la Llengua Gaèlica (Gaelic Language Act) va ser aprovada per tal de donar un suport legislatiu a la regeneració del gaèlic.

3.3. El còrnica i la legislació

CELRM

Independentment de qualsevol reconeixement o status que hagués pogut tenir el còrnica durant el Dret Stannary, fins ara, l'única legislació actual que proporciona alguna mena de status al còrnica a l'Estat anglès és la Carta Europea de les Llengües Regionals o Minoritàries (CELRM). L'Estat anglès va afegir el còrnica a la Segona Part de la CELRM el 2003. La Carta del Consell

d'Europa és un tractat internacional d'obligatorietat jurídica que requereix mesures considerables que han de ser preses per un país signatari per tal de protegir i promoure les llengües europees regionals, minoritzades i sense Estat. La inclusió en la CELRM significa que el còrnic està reconegut per l'Estat anglès com una llengua regional, però tanmateix no confereix a la llengua cap status oficial.

El tema de l'estatus lingüístic al Regne Unit és quelcom que hem argumentat abans pel que fa al gal·lès i el gaèlic escocès, els quals gaudeixen de respectives lleis lingüístiques que confereixen al gal·lès un estatus equivalent a l'anglès a Gal·les i un estatus fort al gaèlic a Escòcia.

La lleis lingüístiques modernes per al gaèlic i el gal·lès han invertit la legislació hostil. En canvi, el còrnic no va tenir cap legislació específica en contra⁹. No se sap si el Dret Stannary va conferir algun estatus al còrnic, o quin era exactament el seu estatus durant el període de semiindependència com ara el del Comtat i el Ducat en l'Edat Mitjana i al començament de l'era moderna.

Amb la inclusió del còrnic en la Carta Europea de les Llengües Regionals o Minoritàries es va plantejar la qüestió de l'oficialitat del còrnic.

Pel que fa a la posició legal del còrnic dins la Carta, Rob Dunbar, professor de dret i celta a la Universitat d'Aberdeen, així com especialista internacional en dret lingüístic i drets civils, va observar en una comunicació personal a Ken MacKinnon (27.10.03) que:

"El Regne Unit va fer una declaració per carta del Representant Permanent del Regne Unit al Consell d'Europa, amb data 11 de març de 2003, registrada a la Secretaria General el 18 de març de 2003, en la que el Regne Unit reconeix que el còrnic respon a la definició de la Carta de llengua regional o minoritària a efectes de la Segona Part. La declaració és efectiva a partir del 18 de març de 2003. Això no constituiria ni un acte complementari de signatura ni de ratificació. Estrictament parlant, crec que aquesta declaració no té un efecte legal real. Per bé que la Carta requereix que els Estats designin quines llengües

⁹ Tanmateix, podem afegir que les accions empreses per l'Estat anglès durant i des de la Reforma poden comptar com a accions empreses indirectament contra el còrnic simplement perquè no se li va atorgar cap protecció.

regionals o minoritàries s'han de beneficiar de la Tercera Part, aquesta no requereix que els Estats indiquin els seus punts de vista respecte a quines llengües són 'regionals o minoritàries' a efectes del tractat. Sóc de l'opinió que, pel que fa a la ratificació, les disposicions de la Segona Part de la Carta –els compromisos generals de l'article 7 que s'apliquen a 'totes les llengües regionals o minoritàries', així com a 'les llengües no territorials'– s'apliquen automàticament a totes les llengües regionals o minoritàries del Regne Unit, segons la definició d'aquest terme que apareix a l'article 1 de la Carta mateixa.

Atès que la Carta no requereix que els Estats es posicionin respecte a quines són les seves llengües regionals o minoritàries, i atès que defineix de quina manera aquestes llengües es basen en principis objectius, considero que la Carta s'aplica amb relació al còrnic a partir de la data en què la ratificació original del Regne Unit ha esdevingut efectiva. La subsegüent declaració de l'11 de mars de 2003 per part del govern del Regne Unit ajuda en el sentit que indica que el Regne Unit accepta aquesta obligació, però considero que l'obligació existia anteriorment i, realment, existia independentment de la declaració del Regne Unit, que en qualsevol cas té un valor legal poc clar.

No veig de quina manera la simple signatura de la Carta Europea pot conferir un estatus 'oficial' a la llengua. Això succeeix perquè la definició de 'llengües regionals o minoritàries' de la Carta exclou les llengües oficials (generalment, per bé que l'article 3(1) permet que un Estat designi una llengua menys àmpliament emprada a efectes de la Tercera Part). Si la simple ratificació fes que totes les llengües minoritàries d'un Estat esdevinguessin 'llengües oficials', aleshores, per definició, cap d'elles podria ser 'llengua regional o minoritària' segons la Carta. Això seria un resultat molt estrany, i afirma que fer que una mera ratificació confereixi un estatus oficial és ridícul.”

Clarament, a mesura que avanci la regeneració, el còrnic necessitarà la seva pròpia llei lingüística, una part de la qual hauria de conferir un estatus oficial al còrnic, suposadament quelcom com ara la llei gal·lesa en la qual el còrnic tingués un estatus equivalent a l'anglès en el territori de Cornualla.

Mirant al futur, a Europa està emergint un criteri que considera que perquè una llengua sigui llengua de treball o s'hagi d'emprar oficialment cal que aquesta sigui oficial en el territori, o en una part del territori de

l'Estat. Això és el que resulta de la legislació aprovada per Espanya que confereix un estatus oficial al basc, al català i al gallec en les seves respectives comunitats autònomes. L'any 2005, aquest reconeixement es va elevar fins al nivell europeu, per la qual cosa el català, el basc i el gallec, atès que són llengües oficials a Espanya, ara són definides com a llengües cooficials a Espanya. Això vol dir que han assolit un nivell d'oficialitat similar a l'estatus anterior de l'irlandès com a llengua de tractat. En termes pràctics, això vol dir que certs documents seran traduïts a aquestes llengües cooficials i que es podran fer servir en les reunions de les institucions de la UE.

El model espanyol pot ser el millor camí endavant per a les llengües minoritzades del Regne Unit, per la qual cosa totes són definides com a cooficials a certes àrees, el còrnica a Cornualla, el gaèlic a Escòcia, tot permetent que puguin tenir doncs un estatus similar a la llengua de tractat a nivell europeu.

Existeixen grans discrepàncies a Europa; l'exemple més notable de tots és el del català amb més de 8 milions de parlants. És de bon tros més extens que el maltès i l'estonià; aquestes últimes són llengües de treball completament oficials mentre que el català només ha aconseguit recentment l'estatus cooficial, i només ara, el novembre del 2005, s'ha permès que es faci servir al Consell Europeu.

4. La legislació i la seva implementació

4.1. CELRM

Segons la Carta, es requereix que el Regne Unit apliqui les disposicions de la Segona Part al còrnica. Però, des que la va firmar, el progrés en cada camp lingüístic ha estat lent, i si ens basem en els informes del Regne Unit presentats al Consell d'Europa, la interpretació que el Regne Unit fa de la Carta és a voltes minimalista. Però s'espera que els desenvolupaments aniran més de pressa ara que s'ha establert un finançament (juny de 2005).

Anàlisi, la CELRM en acció

Els desenvolupaments que esmentem tot seguit es mesuren emprant el format dels requeriments de la Segona Part de la CELRM10, l'informe més recent (juny de 2005) presentat al Consell d'Europa¹¹, els resultats obtinguts publicats en l'Informe MacKinnon de l'any 2000¹² i l'Estratègia per al Còrnic (Strategy for Cornish) (2005)¹³.

4.1.1. Primera Part

Actualment, Cornualla està administrada per un govern local en dos nivells, amb el Consell de Cornualla i sis consells regionals (district councils) (basats en els antics comtats de Cornualla). Les Illes de Scilly estan administrades de forma separada mitjançant una autoritat unitària. Cornualla (incloent les Illes de Scilly) té una població de 513.500 habitants. Actualment, Cornualla s'ha designat com a àrea europea d'Objectiu 1 de finançament en reconeixement al fet que la seva economia està per dessota de la mitjana europea quan es mesura amb el PIB per càpita.

El Regne Unit informa erròniament de què no hi ha organismes estatutaris per a la protecció i el desenvolupament del còrnic. Mentre que dins l'apartat escocès presenta una relació de diverses ONG escoceses, no menciona el llarg recorregut de les ONG còrniques com ara Kowethas An Yeth o Kesva que oficialment apareixen com a institucions benèfiques. Només esmenta el Comitè Còrnic de l'Oficina Europea per a les Llengües Minoritzades del Regne Unit.

La situació posa de relleu la necessitat que es creï un Consell de la Llengua Còrnica (Cornish Language Board) amb poders legals, tal com s'ha autoritzat en els casos del gal·lès i el gaèlic. Quan es va compilar

¹⁰ Vegeu CELRM, Segona Part, http://www.coe.int/T/E/Legal_Affairs/Local_and_regional_Democracy/Regional_or_Minority_languages/1_The_Charter/List_Charter_versions.asp#TopOfPage

¹¹ Vegeu l'Informe del Regne Unit (UK Report), http://www.coe.int/T/E/Legal_Affairs/Local_and_regional_Democracy/Regional_or_Minority_languages/2_Monitoring/2.2_States_Reports/UK_report2.pdf

¹² Vegeu l'Informe MacKinnon (MacKinnon Report) 2000, <http://www.cornwall.gov.uk/index.cfm?articleid=8473>

¹³ L'Estratègia per al Còrnic (The Strategy for Cornish), <http://www.cornwall.gov.uk/index.cfm?articleid=6080>

l'informe, només es va informar el Consell de Cornualla, no pas les ONG (Informe del Regne Unit, p. 18).

Article 6. Pel que fa a l'article 6, informació sobre els drets i deures, l'informe del Regne Unit es refereix al procés de consulta pública que s'ha iniciat des de l'entrada en la CELRM. Fins ara, aquest procés iniciat pel Consell de Cornualla ha estat bastant ampli, tot mirant d'implicar tots els actors en les negociacions abans que s'iniciï una planificació lingüística més profunda. Es va crear un Grup Assessor, el qual, després de les consultes, va donar com a resultat l'Estratègia Lingüística del Còrnic. L'Estratègia es troba ara en la següent fase d'implementació i encara és massa aviat per comentar els seus resultats. L'Informe del Regne Unit se centra en l'Estratègia.

4.1.2. Segona Part, article 7

Article 7.1.a. Reconeixement del Còrnic com una expressió de riquesa cultural. El Regne Unit enumera una sèrie de declaracions i comunicats de premsa que el Regne Unit qualifica de "reconeixement". Per exemple, l'any 2002, el ministre de Govern Local i les Regions es va referir a la "importància simbòlica de la llengua per a la identitat i el patrimoni còrnic", i el 2005, el ministre de Govern Local: "les llengües formen part de la nostra història, la nostra cultura i la nostra identitat. Està bé que haguem d'estimular la llengua còrnica". Per bé que aquestes declaracions de bona fe són benvingudes, segueixen essent declaracions i no pas la política lingüística proactiva que el còrnic necessita.

El Consell de Cornualla i els seus districtes han adoptat una declaració política de suport a la llengua que és més substancial. Mentre, segons l'Informe del Regne Unit, la llengua còrnica es considera arrelada en projectes relacionats amb el "sentit de lloc" ("sense of place") culturals i simbòlics, i no pas en l'ensenyament de la llengua a la nova generació per tal de regenerar-la.

Article 7.1.b. Respecte envers l'àrea geogràfica. L'Informe del Regne Unit no menciona la creació polèmica d'uns quangos (quasi-non-governmental organisations) no elegits al sud-oest que actualment estan usurpant àrees de responsabilitat al govern local còrnic (així com dels comtats del sud-oest d'Anglaterra). Malgrat les crides a una autonomia política d'una gran part de l'opinió

pública còrnica, el govern britànic persisteix en els seus plans per crear una regió artificial al sud-oest. Una regió com aquesta pot minar greument l'esforç de regeneració del còrnic, i en aquest punt, amb el seu suport per incloure Cornualla en la regió del sud-oest, tot creant així noves divisions administratives, el Regne Unit està incomplint la Carta. A més, existeixen nous plans que sorgeixen del sud-oest i que miren de minar la integritat territorial de Cornualla tot vinculant més estretament el govern còrnic al Devon. A més, Cornualla ha estat inclosa en una gran circumscripció euro (euro constituency) del sud-oest. Això significa que fins i tot si Cornualla votés un candidat, no guanyaria. Políticament, fa que sigui impossible posar el còrnic en el programa polític de les eleccions. Anteriorment, Cornualla tenia la seva pròpia circumscripció euro, amb una part de l'oest de Plymouth, la qual cosa feia possible que un membre del Parlament Europeu a Brussel·les representés els interessos còrnics.

Article 7.1.c. Acció decidida. L'Informe del Regne Unit defineix les mesures preses des de la signatura amb l'adveniment del Grup d'Estratègia; encara és massa aviat per comentar qualsevol progrés que es pugui haver fet.

Art 7.1.d. Afavorir / promoure la utilització pública del còrnic. Aquest apartat es refereix als mitjans de comunicació i les senyalitzacions. Cada cop hi ha més senyalitzacions en còrnic, però cal una política clara. En els mitjans de comunicació s'observa una millora progressiva, però, com succeeix amb la senyalització, els progressos són fortuïts i mancats d'una política clara. Les oportunitats de finançament no inclouen una referència clara al còrnic que està barrejat amb altres "finançaments culturals". Un cop per setmana hi ha un programa de resum de notícies en aquesta llengua a Radio Cornualla; tanmateix, el mínim indispensable seria la creació d'un servei dedicat a la llengua còrnica potser de forma associada amb la BBC.

Preocupa l'extensió de la tasca dels quingos del sud-oest i de quina manera tot això tindrà un impacte en la utilització pública. Als quingos del sud-oest els interessa que la identitat cultural còrnica es minimitzi i que les seves fronteres es difuminin per tal de crear la imatge d'un sud-oest culturalment homogeni. Tanmateix, l'Informe del Regne Unit declara que, en implementar la visió 3 de l'estratègia per al còrnic, aquesta "inclourà accions per afavorir una utilització més ampla en la vida pública, també a través de la senyalització i el

material de promoció dels ens públics, les iniciatives culturals, la promoció dels productes lingüístics i la identificació de les oportunitats per ampliar i augmentar la utilització de la llengua en els mitjans de comunicació. Tots els nivells del govern estaran implicats en el desenvolupament i el suport a aquestes accions" ¹⁴.

El govern del Regne Unit comenta que en el Regne Unit s'han pres mesures generals en l'àmbit de la radiodifusió d'assumptes d'interès local, però no fa cap menció específica a cap disposició respecte del còrnic.

Art 7.1.e. Desenvolupar els vincles. El Regne Unit observa que els còrnics estan representats en el comitè de l'Estat membre britànic de les ONG de l'Oficina Europea per a les Llengües Minoritzades (OELM), que estableix vincles proactius amb els altres grups lingüístics al Regne Unit i Europa. A més, el Gorsedh Còrnic està representat en les cerimònies del Eisteddfod gal·lès. S'ha previst que l'OELM del Regne Unit esdevindrà més proactiva en la vinculació de les comunitats lingüístiques pel que fa a la creació i el funcionament de projectes comuns.

Art 7.1.f. Disposició per a l'ensenyament i l'estudi. L'Estratègia encara ha d'assolir el seu estadi d'implementació i, per tant, encara no es pot valorar. L'Informe del Regne Unit tracta molt àmpliament del programa d'estudis nacional que no conté cap disposició específica pel que fa al còrnic. La provisió actual del còrnic a les escoles és mínima. L'Informe MacKinnon 2000 apuntava una classe per setmana en 12 escoles primàries i en 6 escoles secundàries. Existeix un cert ensenyament del còrnic en 70 escoles primàries com una part del projecte "sentit de lloc". Existeix la possibilitat d'examinar-se de còrnic amb la Junta de la Llengua Còrnica.

Caldrà la implementació de les visions 1 i 2 de l'Estratègia abans de poder fer una avaluació, la qual inicia la tasca d'establir una infraestructura per a l'ensenyament en còrnic. Entre les mesures que caldria prendre de seguida hi ha la introducció d'ensenyants itinerants en la infraestructura existent en el primer i segon nivell, així com la creació de cursos intensius d'immersió finançats per a adults. Mentrestant, l'ensenyament del còrnic, la producció de material docent i la formació del professorat romanen fortuïtes, o, en última instància, no existeixen. Cal subratllar amb força el fet que el fracàs degut a no poder establir una

¹⁴ Vegeu Language Strategy, <http://www.cornwall.gov.uk/index.cfm?articleid=6080>

infraestructura d'aprenentatge del còrnic està fent perdre potencialment l'esforç de regeneració del còrnic per a milers de parlants cada any. Parlant amb els pares, veiem que la demanda existeix però que no hi ha la disposició necessària per fer-ho.

Art 7.1.g. Proveïment de serveis per als estudiants. Aquesta categoria es fa servir per debatre l'oferta d'ensenyament d'adults. L'any 2000, es van comptabilitzar uns 36 cursos formals als vespres amb 365 alumnes matriculats, més 80 estudiants addicionals en grups informals i d'autoajuda. L'Informe del Regne Unit afirma que tant el govern central com el local s'implicaran en el desenvolupament però que es basaran en la implementació de la visió 1 de l'Estratègia. Com succeeix amb l'ensenyament escolar, l'ensenyament d'adults serà un sector cabdal en la regeneració del còrnic. Fins ara ha funcionat sobre una base totalment voluntària i sovint no ha pogut satisfer la demanda, la qual cosa significa la pèrdua de parlants potencials. A banda de professionalitzar tot el sector, hom preveu que s'organitzaran cursos intensius d'immersió que facin servir el mètode Ulpan.

Art 7.1.h. Promoció del còrnic a nivell universitari. Mentre que l'Informe del Regne Unit menciona que l'Institut d'Estudis Còrnics proporciona una mica d'estudi del còrnic, caldria recordar que com fan els Estudis Escocesos d'Edimburg, l'Institut investiga els projectes necessaris sobre el còrnic i Cornualla en el sentit més ampli. L'estudi del còrnic i d'altres llengües cèltiques funcionaria millor des d'un departament lingüístic especialitzat en còrnic i/o cèltic dins la Universitat de Cornualla. Una base d'investigació com aquesta proporcionaria una anàlisi lingüística profunda i podria formar investigadors postgraduats necessaris per a una planificació i un desenvolupament lingüístics complementaris. El fet que el govern del Regne Unit doni suport a l'objectiu de la visió 1 de dirigir programes d'investigació per informar sobre la base de recursos i el procés de planificació lingüística és benvingut.

Art 7.1.i. Intercanvis transnacionals. La visió 5 de l'Estratègia rep el suport del Regne Unit; recomana el desenvolupament de vincles amb altres comunitats lingüístiques. Existeixen vincles de la Bretanya amb Gal·les però això es podria ampliar de forma considerable.

Art 7.2. Eliminar la discriminació. El Regne Unit apunta a la legislació recent com ara la Llei dels Drets Humans de 1998 i la Convenció Europea dels Drets Humans; tanmateix, aquest aspecte roman una mica fosc. Fins fa poc, els alumnes còrnics de les escoles eren castigats simplement per dir que eren còrnics i no anglesos. I encara no s'ha ofert cap compensació. Els drets lingüístics del còrnica es veuen refusats en la vida quotidiana. Per tal de restringir aquesta activitat caldria una llei lingüística que atorgués al còrnica un estatus oficial a Cornualla.

Art 7.3. Promoure la comprensió mútua. En l'Informe del Regne Unit, s'esmenta que els còrnics constitueixen una cultura de la "sèrie de cultures" de la Gran Bretanya, però, en realitat, a les escoles angleses no s'ensenya res sobre els còrnics, la seva llengua i la seva història. Seria recomanable que, en cas que hi hagués demanda, els nens poguessin estudiar el còrnica (o qualsevol altra llengua cèltica) a Anglaterra, especialment els fills d'aquells emigrants còrnics que van haver de marxar de Cornualla per trobar feina a Anglaterra.

Art 7.4. Encoratjar la creació d'instàncies. El Regne Unit ha declarat en un informe que ha acceptat reconèixer el grup consultiu del sector públic i voluntari que va redactar l'Estratègia. Això pot ser un primer pas positiu vers la creació d'un Consell Lingüístic del Còrnica estatutari que supervisés el procés de regeneració. Aquest consell, que funcionaria com el Consell Lingüístic Gal·lès, requeriria eventualment una llei lingüística del còrnica per tal de garantir que s'implementessin les mesures de desenvolupament lingüístic.

Amb la implementació exitosa de l'Estratègia, el còrnica podrà progressar vers la Tercera Part de la Carta en la que es requereixen mesures específiques. Tant el govern del Regne Unit com el Consell de Cornualla estan expressant un fort suport al desenvolupament, la qual cosa és força encoratjadora.

A més, en discussions entre l'autor i diverses ONG i representants del govern local el novembre del 2005, resulta especialment positiu que els desenvolupaments continuïn a bon ritme. S'ha creat una nova associació per al còrnica que inclou ONG lingüístiques i el govern local. El seu objectiu és obtenir resultats ràpids pel que fa a l'ensenyament del còrnica als nens i els adults, i s'ha posat com a fita la tasca de desenvolupar la "capacitat", és a dir, aconseguir

un finançament a llarg termini i un lloc ben consolidat dins l'estructura educativa existent per tal de garantir un desenvolupament del còrnica en l'ensenyament.

4.2. Convenció-marc per a la Protecció de les Minories Nacionals

A Cornualla, els activistes han estat fent una campanya per a la inclusió del còrnica en la ratificació del Regne Unit de la Convenció-marc per a la Protecció de les Minories Nacionals (Framework Convention for the Protection of National Minorities)¹⁵. S'espera que la inclusió es durà a terme aviat, en part perquè, per a la llengua còrnica, l'AMMN actua per incrementar la CELRM, però també degut a diversos incidents de discriminació anticòrnica com ara el que han patit certs nens a les escoles que han estat castigats per haver dit que eren còrnics i no anglesos.

Situació sociolingüística actual

Resulta difícil determinar el nombre exacte de parlants i el nivell de transmissió intergeneracional perquè, malgrat les peticions fetes durant molts anys, el cens del Regne Unit de 2001 va decidir no incloure una pregunta per determinar el nombre de parlants del còrnica.

L'Informe MacKinnon (2000) estima que hi ha uns 3.500 semiparlants, i aproximadament uns 300 parlants que el parlen amb fluïdesa¹⁶. Això s'avalua en part tot comptant aquelles persones que han passat els exàmens de nivell més alts i l'assistència a les classes. Es considera fluïdesa el fet de poder mantenir una conversa sobre assumptes quotidians.

Segons l'informe de 2000, el Professor MacKinnon considera que 459 adults estan aprenent la llengua, 126 estudiants de menys de 16 anys, 171 persones empren la llengua en la vida familiar, 20 nens estan aprenent la llengua com a "parlants nadius", i 85 adquireixen el coneixement de la llengua d'altres maneres en les seves famílies.

Els parlants actuals provenen de totes les edats i de tots els sectors socioeconòmics.

¹⁵ Vegeu Cornish National Minority Report, <http://www.geecee.co.uk/CNMR/>

De forma pràctica, MacKinnon ha vinculat el desenvolupament del còrnic a l'escala GIDS de Fishman:

La fase 7 de GIDS: “La major part dels parlants... són una població socialment integrada i etnolingüísticament activa, però han sobrepassat l'edat de maternitat”. Probablement, la major part de les primeres persones que volien revifar la llengua a començaments del segle XX ho eren, però si més no n'hi havia una que ensenyava el còrnic al seu fill.

La fase 6 GIDS: “... l'assoliment de la parla oral intergeneracional informal i la seva concentració demogràfica i el seu reforç institucional”. L'any 1939 hi havia un grup actiu de gent jove i d'estudiants que havia après la llengua. Després de la guerra, els casaments i la formació de famílies va començar a produir una nova generació que coneixia la llengua des de la seva infància. El grup abastava una xarxa que estava en contacte mitjançant contactes informals, la creació de les organitzacions de llengua còrnica i esdeveniments regulars.

La fase 5 GIDS: “...l'alfabetització a casa, a l'escola i a la comunitat, però sense anar acompanyada d'un reforç per part de la comunitat d'aquesta alfabetització.” De forma prou extensa, el moviment lingüístic és troba ara en aquesta situació. La llengua s'empra com a llengua a casa, els nens i les nenes aprenen a llegir i escriure, i a parlar. Les publicacions en llengua còrnica s'estan desenvolupant i produeixen material docent i recursos per als nens; sense excepció, els que responien a l'enquesta no distingien entre les competències orals, lectores i d'escriptura en còrnic. Totes es consideraven gairebé com el mateix, la qual cosa és comprensiblement el cas, atès que el còrnic s'adquireix de forma predominant a través de les classes, els llibres i el material escrit. Ha existit un cert desenvolupament de la llengua en l'educació escolar. Es considera sobretot que el còrnic està penetrant en la utilització per part de la comunitat de formes diverses –fins i tot més enllà de la xarxa de parlants–, i s'està institucionalitzant en la vida còrnica en el lleure, els esdeveniments lingüístics, les senyalitzacions públiques i en els usos oficials.

¹⁶ Vegeu MacKinnon Report (2000) <http://www.cornwall.gov.uk/index.cfm?articleid=8492>

Les etapes posterior del GIDS defineixen el progrés d'una llengua que està renaixent a través d'una educació en els nivells més baixos de l'ensenyament, en l'àmbit laboral més baix, en els serveis del govern més bàsics i en els mitjans de comunicació, però també en el nivell educatiu i en l'àmbit laboral i governamental més alts, així com en els mitjans de comunicació. Aquests estadis representen el programa que el còrnic té davant seu avui (MacKinnon, 2000).

Recomanem als lectors que, pel que fa a les estadístiques recents, consultin l'Informe MacKinnon.

4.3. Finançament

Fins l'any 2005, el finançament per als projectes lingüístics del còrnic no ha existit excepte 7.400 € l'any provinents del Consell de Cornualla (això només es va establir en els anys 90 del segle XX). Mentre que un cert finançament europeu ha estat disponible per a les llengües menys parlades, ha calgut cercar socis per als elevats pressupostos per als quals el cofinançament era necessari. Atès que el moviment còrnic era voluntari, simplement no tenia els recursos per completar aquest finançament. Els programes europeus posteriors al 2006 s'han obert a comunitat lingüístiques més petites segons el principi d'encoratjar la diversitat lingüística. Però per bé que això pot semblar bo sobre el paper, hi ha dificultats perquè els petits projectes lingüístics puguin trobar socis i cofinançament per al projectes a partir d'un milió d'euros. El temps dirà si aquests criteris continuaran exclouent les petites comunitats lingüístiques i afavorint aquelles que tenen més parlants i més recursos. Diverses organitzacions (OELM, EuroLang) han repetit la seva crida al retorn als pressupostos per a projectes individuals específics (ring-fenced budgets) per als projectes de les llengües menys emprades segons el model de pressupost de la línia-B anterior a l'any 2000, però fins ara només s'han trobat amb el rebuig de les institucions de la UE.

5. Conclusions

Actualment, el còrnic és una llengua minoritzada i sense Estat. Molt activa durant l'Edat Mitjana, va experimentar una davallada alhora que Cornualla perdia la seva autonomia i s'integrava en l'Estat britànic en expansió. El còrnic es va minoritzar i marginar. En el segle XIX, les proves disponibles ens

indiquen que havia deixat de ser la llengua d'una comunitat i que només romanien uns pocs individus que mantenien el seu coneixement oral tradicional. Tanmateix, mercès a la feina d'investigadors a partir del segle XVII, la llengua va poder reviure en el segle XX fins al punt que es va restablir la comunitat de parlants. La llengua es troba ara en el llindar després d'haver establert una base forta i, com a conseqüència del reconeixement oficial, espera el finançament. Els futurs projectes lingüístics miraran de regenerar la llengua.

El que caldrà en una estratègia impulsada per l'ensenyament és una planificació lingüística clara amb un finançament i una oportunitat de desenvolupament, l'ensenyament en còrnic i amb el còrnic com a segona llengua que està inclòs (i clarament anunciat) en el sistema educatiu existent a Cornualla, i que l'esforç de regeneració lingüística rebi el suport d'una legislació per garantir que el còrnic construeix de nou una comunitat lingüística pròspera i que mai més hagi de fer front a la seva defunció.

Els activistes de la llengua intenten reintroduir el còrnic com la llengua normal i quotidiana de Cornualla.

6. Bibliografia

- ANGARRACK, J. (1999). *Breaking the chains*. Bodmin: Quill Distributors
- BERRESFORD ELLIS, P. (1974). *The Cornish Language and its Literature*. London: Routledge & Kegan Paul
- BROWN, W. (1992). *A Grammar of Modern Cornish*. Callington: Cornish Language Board
- COATE, M. (1963). *Cornwall During the Great Civil War and Interregnum*. Oxford : Oxford University Press
- DEACON, B. et al. (1988). *Cornwall at the Crossroads : Living Communities or Leisure zone?* Cornish Social and Economic Research Group 1988
- DEACON B. et al. (1999). *The Cornish National Minority Report*. <http://www.geecee.co.uk/CNMR/>
- DEACON, B. (1996). «Language revival and language debate: modernity and postmodernity», *Cornish Studies*, Second Series, 4. Exeter.
- DUNBAR, P.; GEORGE, K. (1997). *Kernewek Kemmyn: Cornish for the Twenty-First Century*. Saltash : Cornish Language Board
- DUNBAR, R. (2001). «Minority language rights in international law», *International and comparative law quarterly*, vol. 50.
- DUNBAR, R. (2005). The Gaelic Act 2005, *Edinburgh Law Review*. Edinburgh : Edinburgh University Press
- FISHMAN, J. (1991). *Reversing Language Shift*, Clevedon: Multilingual Matters
- FLEURIOT, L. (1969) 'Breton et Cornique à la fin de la moyen age', *Annales de Bretagne*.

- FLEURIOT, L. (1980). *Les Origines de la Bretagne*. Paris: Payot.
- GENDALL, R.M.M. (1991). *A Student's Grammar of Modern Cornish*. Liskeard : Cornish Language Council
- GEORGE, K. (1986). "How many people spoke Cornish traditionally?", *Cornish Studies* 14. Redruth, pp. 67 - 70.
- GEORGE, K. (1993). «The Revived Languages: Revived Cornish», in Ball, M.J; Fife, J. (eds). *The Celtic Languages*. London: Routledge. pp 644-654.
- GEORGE, K. (1995). «Which Base for Revived Cornish?» in Payton, P. (ed.) (1995) *Cornish Studies*, Second Series, 3, Exeter, pp 104-124.
- HAWKE, A. (2001). «A rediscovered Cornish-English vocabulary». *Cornish Studies*, Second Series, 9, Exeter.
- JENNER, H. (1904). *Handbook of the Cornish Language*, London : Nutt.
- KENNEDY, N. (2002). «Fatel era ny a keel? Revived Cornish: Taking Stock». *Cornish Studies*, Second Series, 10, Exeter.
- LHUYD, E. (1707). *Archaeologia Britannica*. Oxford.
- MACKINNON, K. (2000). *An Independent Study of the Cornish Language*. <http://www.cornwall.gov.uk/index.cfm?articleid=8473>
- MILLS, J. (1999). "Reconstructive phonology and contrastive lexicology: problems with the Gerlyver Kernewek Kemmyn", *Cornish Studies*, Second Series, 7, Exeter.
- MURDOCH, B. (1993). *Cornish Literature*. Cambridge : Brewer
- OLSON, B.L.; PADEL, O.J. (1986). «A tenth century list of Cornish parochial saints», *CMCS* 12, 33-71.
- PADEL, O.J. (1985). *Cornish Place Name Elements*, EPNS vol. lvi/ii. Cambridge.

PADEL, O.J. (1988). *A Popular Dictionary of Cornish Place-Names*. Penzance : Alison Hodge

PAYTON, P. (1992). *The Making of Modern Cornwall*. Redruth.

PEARSE, S. (1978). *The Kingdom of Dumnonia*. Padstow: Lodenek Press

PENNINGTON, R. (1973). *Stannary Law : A History of the Mining Law in Cornwall and Devon*. Newton Abbot: David & Charles

PRESTON-JONES, R., P. AND A. (1995). «Changes in the Cornish Countryside AD 400-1100», *Landscape and Settlement in Britain AD400-1066* (Hooke D. & Burnell S.). Exeter.

ROWE, J. (1953). *Cornwall in the Age of the Industrial Revolution*. Liverpool: Liverpool University Press

ROWSE, A.L. (1969). *Tudor Cornwall*. London: Truran

STOKES, W. (ed.) (1872) *Beunans Meriasek*. London.

STOYLE, M. (2002). *West Britons, Cornish Identities and the early modern British state*. Exeter.

TANGUY, B. (1980). «*La limite linguistique dans la péninsule armoricaine à l'époque de l'émigration bretonne (IVe-Ve siècle) d'après les données toponymiques*», *Annales de Bretagne*, 87, pp. 429-62.

TANGUY, B. (1986). «*Open-Fields and Enclosures in Brittany during the last thousand years:a synchronic and diachronic study of their name-elements*», *Nomina* 10, pp..105-119.

THOMAS, A.C. (1966). «*The Character and Origins of Roman Dumnonia*» in Thomas (ed.), *Rural Settlement in Roman Britain*. London.

TODD, M. (1987). *The South West to AD 1000*. London.

WILLIAMS, N. (1995). *Cornish Today: an Examination of the Revived Language*. Sutton Coldfield.

WILLIAMS, N. (1996). «*Linguistically sound principles: the case against Kernewek Kemmyn*», *Cornish Studies, Secons Series*, 4. Exeter.

7. Enllaços

Strategy for the Cornish language (2005)

<http://www.cornwall.gov.uk/index.cfm?articleid=6080>

Kowethas an Yeth Kernewek, language NGO

www.cornishlanguage.org/Cornish/Switch.asp?lang=2

Institute of Cornish Studies

<http://www.institutes.ex.ac.uk/ics/index.htm>

The MacKinnon Report (2000)

<http://www.cornwall.gov.uk/index.cfm?articleid=8473>

Cornish History Timeline

<http://www.cornwall.gov.uk/index.cfm?articleid=5042>

Agan Tavas, language NGO

<http://www.agantavas.org.uk/>

UK Report July 2005 to the Council of Europe ECRML

http://www.coe.int/T/E/Legal_Affairs/Local_and_regional_Democracy/Regional_or_Minority_languages/2_Monitoring/2.2_States_Reports/UK_report2.pdf

ECRML

http://www.coe.int/T/E/Legal_Affairs/Local_and_regional_Democracy/Regional_or_Minority_languages/1_The_Charter/List_Charter_versions.asp#TopOfPage

Maps and graphs of estimated language decline by Dr Ken George (1986)

<http://www.cornwall.gov.uk/index.cfm?articleid=8541>

Tyr, Gwyr, Gweryn: website with links to legal texts concerning Cornwall's constitutional status

<http://www.kernowtgg.co.uk/>

Restormel Council, general information

<http://www.restormel.gov.uk/index.cfm?Articleid=4837>

Cornish World magazine

<http://www.cornishworldmagazine.co.uk/links.htm>

Cornwall 24, news for the independently minded

<http://www.cornwall24.co.uk/>

Nowodhow Kernow, news in Kernewek

<http://www.geocities.com/cornishnews/>

BBC Kernow, some Cornish lessons

<http://www.bbc.co.uk/cornwall/connected/cornish/index.shtml>

BBC Kernow, weekly news in Cornish

http://www.bbc.co.uk/cornwall/content/articles/2005/06/26/news_in_cornish_feature.shtml

EBLUL UK

<http://www.eblul.org.uk/index.htm>

EBLUL

<http://www.eblul.org/>

Eurolang

<http://www.eurolang.net/>

WORKING PAPERS

[Col·lecció “Documents de Treball”- *Mercator-Drets i Legislació Lingüística*

1. La promoció de les llengües minoritàries a la Federació Russa i la prevenció de conflictes interètnics: el cas de Calmúquia- *Marc Leprêtre*
2. Els principals conceptes en el reconeixement dels drets lingüístics als estats europeus- *Neus Oliveras*
3. L'estatus polític de la llengua romaní a Europa- *Peter Bakker & Marcia Rooker*
4. La tutela jurídica des lenghis retoromancis cun particulâr riferiment al câs furlan- *William Cislino* (en friulà)
5. Llengües i institucions a la Unió Europea- *Manuel Alcaraz Ramos*
6. Les llengües minoritàries de la Federació Russa- *Eduardo Ruiz Vieytes*
7. European linguistic diversity- for whom? The cases of Finland and Sweden- *Jarmo Lainio* (en anglès)
8. La ratificació de l'estat espanyol a la Carta europea de llengües regionals o minoritàries- *Santiago Castellà*
9. Legislació lingüística i procés de normalització: el cas català a l'Estat espanyol - *Agustí Pou*
10. La ratificació de la Carta Europea de les llengües regionals o minoritàries per part del Regne Unit- *Robert Dunbar*
11. Canvis recents a la legislació lingüística de Turquia – *Özlem Eraydin Virtanen*
12. L'evolució de la legislació sobre la llengua estatal, l'ensenyament i la nacionalització: una reflexió sobre el procés de democratització de Letònia – *Aija Priedite*
13. De la teoria a la realitat? La política lingüística europea i la seva aplicació respecte a les llengües minoritàries. Una avaluació crítica – *Melissa Kronenthal*
14. Llengües minoritàries i regionals a Itàlia. Introducció general a la situació actual i comparació de dos estudis de cas: la planificació lingüística del milanès (lombard occidental) i del friülès – *Paolo Coluzzi*
15. La Charte européenne des langues régionales ou minoritaires: particularités sociolinguistiques et configuration française – *Alain VIAUT*
16. La planificació lingüística a Estònia: passat i present – *Mart Rannut*
17. Régimen jurídico de las lenguas y reconocimiento de la diversidad lingüística en la Constitución Europea – *Iñigo Urrutia Libarona*
18. L'origen i l'evolució argumentativa del secessionisme lingüístic valencià. Una anàlisi des de la transició fins a l'actualitat – *Vicent Climent-Ferrando*
19. La política lingüística i la situació sociolingüística a Lituània – *Laima Grumadiene*
20. Legislación y praxis en el uso del euskera en la Comunidad Foral de Navarra *Iulen Urbiola Loiarde*
21. Còrnic: Llengua i legislació – *Dr. Davyth A. Hicks*

* Disponible en català, “La diversitat lingüística europea. Per a qui? Els casos de Finlàndia i Suècia”, a El dret a la diversitat lingüística (2002), Col·lecció CIEMEN-Drets lingüístics, Ed. Mediterrània, Barcelona

Podeu consultar i obtenir la col·lecció a

<http://www.ciemn.org/mercator/index.htm>